



Žurnalas KARDAS įsteigtas Lietuvoje 1925 m. Leistas iki 1940 m.
Atkurtas 1989 m.

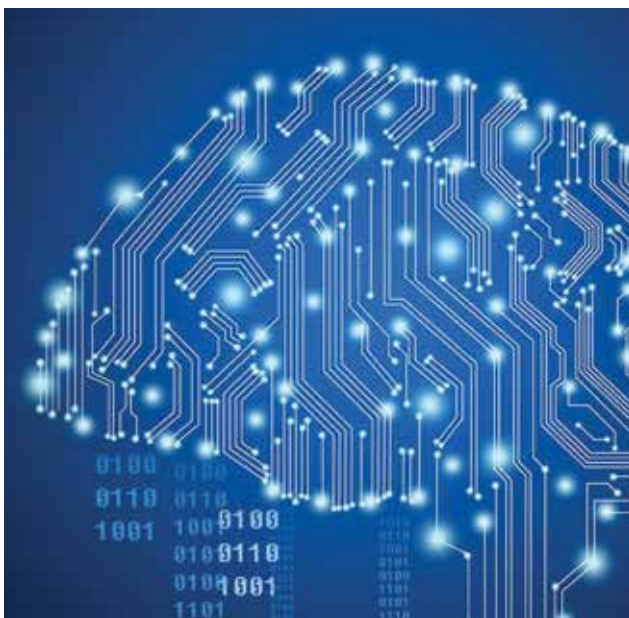
2022 m. Nr. 2 (494)

TURINYS

Multidomeninės operacijos ir jų
reikšmė Lietuvos kariuomenei **2**

Emil Johansen.
„Kraujo broliai“. VII dalis **14**

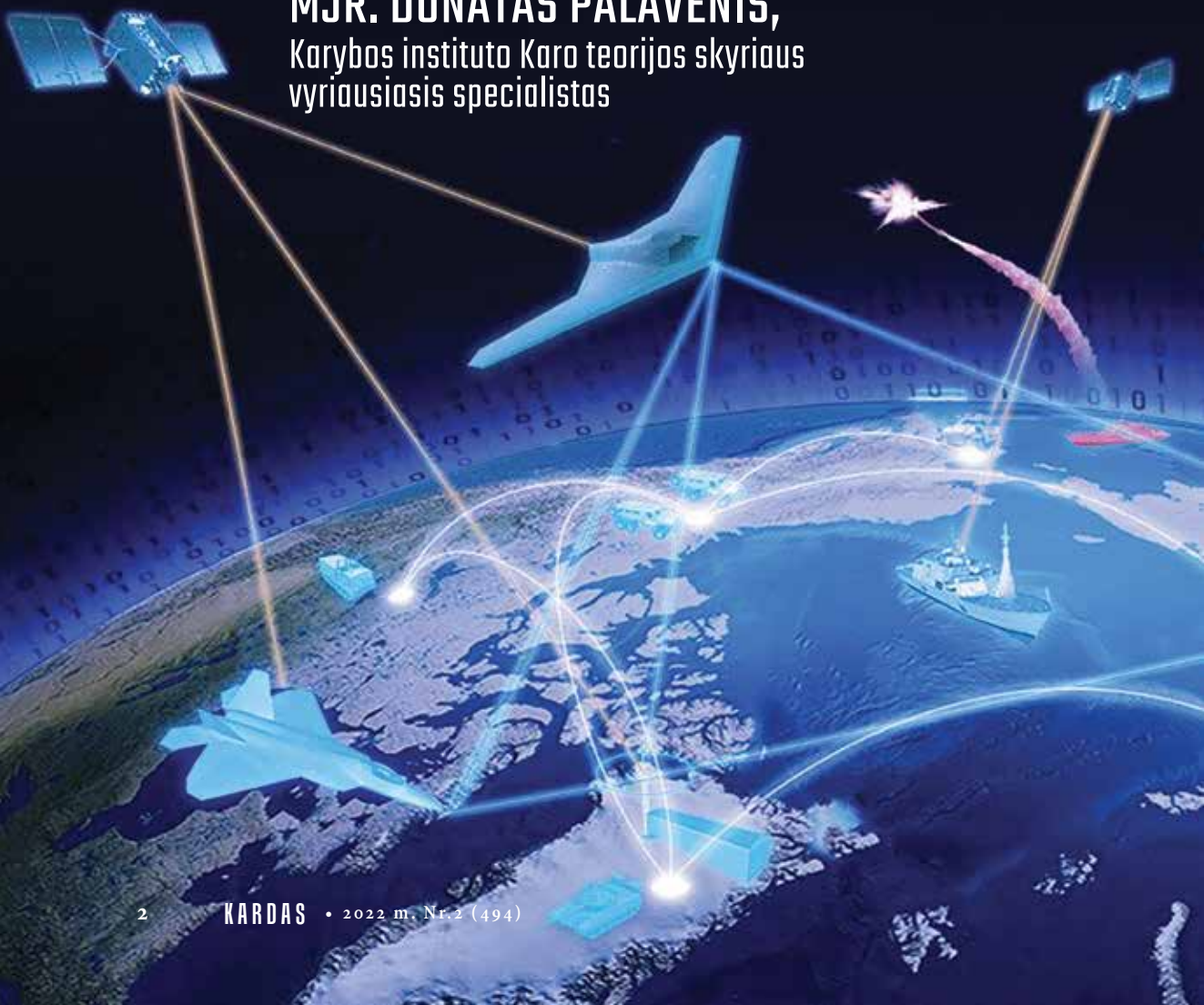
Generolai nesutinka:
dimisijos karininkų politinio
aktyvizmo atvejai **26**



Žurnalą rengia Lietuvos kariuomenės kanceliarijos Karinės periodikos redakcija •
Adresas: Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius; tel. (8 5) 210 3897; el. p. Darius.Varanavicius@milit.lt
• Leidėja – Krašto apsaugos ministerija. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa
su autorių nuomone. Nuotraukos, rankraščiai negražinami ir nerenzuojami •
Tiražas 3 000 egz., ISSN 1392-9437, GL-329 • Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo
kartografinis centras, Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r. • I ir IV viršeliuose –
www.lockheedmartin.com iliustracija

MULTIDOMENINĖS OPERACIJOS IR JŲ REIŠMĖ LIETUVOS KARIUOMENEI

MJR. DONATAS PALAVENIS,
Karybos instituto Karo teorijos skyriaus
vyriausiasis specialistas



PASTARUOJU METU VARTOJAMAS NAUJAS TERMINAS „MULTIDOMENINĖS OPERACIJOS“ (ANGL. MULTI-DOMAIN OPERATIONS, MDO), SIEJAMAS SU GALIMAIS ATEITYJE MŪŠIAIS, KAI KARINĖS PAJĖGOS VEIKTŲ SUTELKTAI PENKIOSE KARINIŲ VEIKSMŲ APLINKOSE: ORE, ANT ŽEMĖS IR VANDENS, KOSMOSO PLATYBĖSE BEI KIBERNETINĖJE ERDVĖJE. KARINIAI VEIKSMAI BŪTŲ VYKDOMI MINĖTOSE APLINKOSE TUO PAČIU METU JUOS VALDANT AR KOORDINUOJANT IŠ VIENO CENTRO.

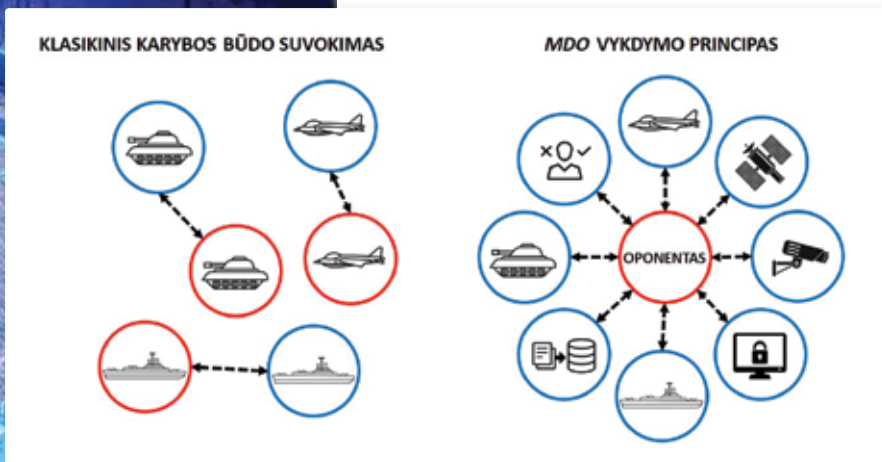
Šį naują suvokimą, galima sakyti karybos pokytį, lėmė technologijų išsivystymo lygis bei jų prieinamumas, poreikis pagerinti karių išgyvenamumą mūšio lauke, taip pat suvokimas, kad, siekiant efektyviai panaudoti karines priemones, reikia veikti ne tik klasikinėse karinių veiksmų aplinkose, bet ir dviejose papildomose, t. y. kosmose bei kibernetinėje erdvėje. Tai, be abejo, keičia nusistovėjusią sampratą apie karinių operacijų vykdymą, tačiau dabar pats metas pradėti galvoti, kaip Lietuvos kariuomenė veiktų ateities mūšiuose.

Didžiausią pažangą šioje srityje yra padariusios Jungtinės Amerikos Valstijos (JAV). Šiame straipsnyje aptariama, kaip JAV suvokiama MDO, kokius papildomus nacionalinius pajėgumus JAV kuria ir integruoja į karines struktūras, be to, nagrinėjamos kitų NATO valstybių patirtys šioje srityje, pateikiama įžvalgų, kaip Lietuvos kariuomenei pasiruošti ateities iššūkiams.

POKYČIAI JAV KARIUOMENĖJE

Šioje dalyje derėtų aptarti MDO terminą ir JAV sausumos pajėgų, taip pat jungtinių pajėgų lygio pokyčius. Terminas MDO pirmą kartą JAV sausumos pajėgose panaudotas 2017 m., kai buvo pristatytas leidinys „Multi-Domain Battle: Evolution of Combined Arms for the 21st Century 2025-2040“. Šiame leidinyje pripažintas pokyčio karyboje poreikis, siekiant įgalinti

Konceptualusis operacijų vykdymo skirtumas





JAV sausumos pajėgų veikimą visose erdvėse. Tą lėmė potencialių oponentų adaptacija bei jų karinės galios stiprėjimas. Numanoma, kad ateities konfliktuose, siekiant paveikti priešą elektromagnetinėje, informacinėje, kibernetinėje erdvėse, bus naudojamos kosmose esančios, taip pat ekonominės, teisinės priemonės bei politinis spaudimas. Be abejo, šios visos priemonės atsirado reaguojant į potencialių JAV oponentų praktikas bei jų karybos pokyčius.

Pažymima, kad skirtingų veikėjų ir *MDO* vadovėčių greitas ir tinkamu laiku keitimasis duomenimis yra sėkmės pagrindas. Tai gali būti užtikrinta pasirinkus optimalią keitimosi duomenimis architektūrą. Turi būti nustatyta lanksti sąveikos ir operacijos valdymo struktūra, nes operacijos bus vykdomos esant dinamiškai aplinkai ir ribotiems resursams.

Šiuo metu vystomos žvalgybinės sistemos taikiniams kovos lauko gilumoje identifikuoti ir stebėti bus toliau tobulinamos, kaip ir taikinių naikavimo priemonės, kurios taps tikslesnės bei galinčios paveikti taikinį iš dar didesnio atstumo. Žvalgybinės sistemos sujungtos į vientisą tinklą, į kurį pateks informacija iš įvairių senso-

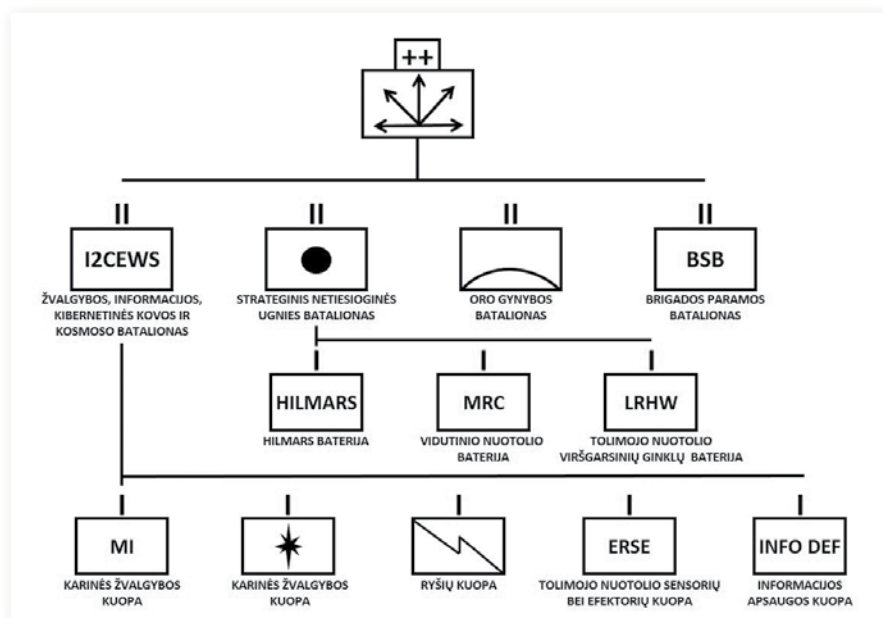
rių, bepiločių žvalgybinių platformų bei padalinių, veikiančių ant žemės, vandens ir ore, taip pat palydovų, esančių kosmose.

Leidinyje pabrėžiama, kad *MDO* sėkmė priklauso ne tik nuo JAV karinio komponento, partnerių pajėgumų, bei ir visos vyriausybės turimų priemonių, galinčių prisidėti prie karinių problemų sprendimo, sutelktumo ir vieningo vadovavimo. Išvystytoje koncepcijoje yra detalai aprašomi galimi oponento pajėgų bei savų pajėgumų veiksmai ruošiantis ir vykdant *MDO* 2025–2040 metais.

Didžioji minėtame leidinyje ir kitur¹ pateiktos koncepcijos dalis šiuo metu JAV sausumos pajėgose yra jau įgyvendinama. 2021 m. lapkričio mėnesio ataskaitoje Kongresui² yra pažymėta, kad bendrai bus kuriamos penkios *MDO* užduočių pajėgos, iš kurių dvi jau yra visiškai parngtos. Pirmosios pajėgos yra dislokuotos JAV Vašingtono valstijoje ir yra atsakingos už operacijų vykdymą Ramiajame vandenyne; antrosios

¹ Pavyzdžiui, The U.S. Army in Multi-Domain Operations 2028, <https://adminpubs.tradoc.army.mil/pamphlets/TP525-3-1.pdf>

² The Army's Multi-Domain Task Force (MDTF), <https://sgp.fas.org/crs/natsec/IF11797.pdf>



MDO užduočių pajėgų struktūra

išsidėsčiusios Vokietijoje, Visbadeno mieste, ir yra atsakingos už operacijų, vykdomų Europos ir Afrikos žemynuose, paramą.

Pagal sumanymą, MDO užduočių pajėgos išlieka pavaldžios operacijų teatrui vadovaujančioms vadavietėms, pvz., JAV kariuomenės vadavietei Europoje ir Afrikoje. Tačiau žemė-

jant lygiui (korpusas-divizija-brigada) dalis pajėgumų, turimų teatre, gali būti skirta tam tikriems operacijoms etapams paremti. Be to, reikia pažymėti, kad minėti kariniai vienetai turi savo originalius kovinės paramos ir kovinio aprūpinimo padalinius, kurie turi dideles paramos netiesiogine ugnimi, elektroninės kovos





technines galimybes. Papildomai prie korpuso gali būti priskiriami nacionaliniai arba tarptautiniai kibernetinės kovos pajėgumai, o prie dizizijos – elektroninės kovos elementai. Brigados vadavietei gali būti suteikta prieiga prie visos žvalgybinės informacijos, gaunamos iš turimų priemonių, bei kitų priemonių, kurios veikia brigados rajone, bet nėra jai pavaldžios.

JAV jungtinių pajėgų lygiu svarstoma apie būtinybę keistis informacija, stiprinti esamus bei kurti naujus pajėgumus. Šiuo metu yra toliau plėtojama jau veikianti JAV sausumos ir oro pajėgų keitimosi informacija iniciatyva (angl. *Combined Joint All-Domain C2, CJADC2*). Tikima, kad šios iniciatyvos pagrindu bus kuriama funkcionuojanti sistema, leisianti keistis dideliais kiekiais duomenų vykstant *MDO*. Plačiau apie *CJADC2* rašė Andrius Bivainis³.

JAV karinėse pajėgose per praėjusius keletą metų buvo įkurtos kosmoso pajėgos, išvystyti nauji kibernetinės kovos pajėgumai, pvz., 915-asis kibernetinės kovos batalionas. Buvo nustatyti prioritetai įsigijimams, leisiantiems nuosekliai sustiprinti ar sukurti reikiamus *MDO* pajėgu-

mus. Numatyta stiprinti žvalgybos ir kibernetinės kovos vienetų pajėgumus, didinti vidutinio nuotolio oro gynybos bei toliašaudės artilerijos sistemų skaičių.

Apibendrinat galima teigti, kad JAV karinės pajėgos labai dideliais žingsniais juda link naujo kariavimo būdo. Tai liudija užtikrintai įgyvendinamos struktūrinės reformos, koncepciniai dokumentai, naujos ginkluotės bei technikos įsigijimas, karių bei personalo parengimas.

KITŲ NATO VALSTYBIŲ AMBIICIJOS

Lietuvos kariuomenė, siekdama pasiruošti naujo pobūdžio karinių operacijų vykdymui, turėtų remtis NATO valstybių įdirbiu bei gerąja praktika šioje srityje. Jau aptartas JAV pavyzdys veikiausiai būtų naudingas siekiant apskritai suvokti tendencijas, nes abiejų valstybių turimos karinės galimybės yra vargiai sulyginamos. Kol NATO juda lėtais žingsniais, siūlydama valstybėms narėms bendrus sprendimus, įgalinančius *MDO* sutelktą vykdymą, būtina panagrinėti kitų Aljanso valstybių patirtį.

Jungtinė Karalystė siekia parengti reikiamą

³ Bivainis, Andrius, 2021. Tinklinė karyba: iššūkiai ir galimybės buriant JAV koaliciją, p. 2–13, http://kam.lt/download/72978/kardas_nr.4_2021_internetui.pdf



doktriną, be to, kuria ir bando naujas vadovavimo ir valdymo, sprendimo priėmimo, duomenų apdorojimo, simuliacijų ir kt. sistemas. Manoma, kad *MDO* sėkmę lems nauji pajėgumai, šiuolaikiškas ir adaptuotas personalo parengimas bei eksperimentavimas. Numatyta kuriamus naujus ir esamus pajėgumus sujungti į bendrą informacinę erdvę, vadams palikti galimybę pasirinkti specifines platformas specifinėms kovinėms užduotims vykdyti. IT sistemos turės būti patobulintos, kad galėtų apdoroti milžiniškus kiekius informacijos, pateiktų sprendinius vadams. Tam turės būti pasitelkiamas dirbtinis intelektas bei debesų kompiuterija. Be to, prie bendros sistemos bus jungiami jutikliai, siekiama, kad kuriamos sistemos nesidubliuotų su sąjungininkų turimomis valdymo sistemomis⁴.

Suvokus, kad yra reikalingas glaudesnis turimų pajėgumų integravimas, 2020 m. Vokietijoje buvo įsteigtas Oro ir kosmoso operacijų centras. Lygia greta yra diskutuojama apie vadovavimo ir valdymo sistemos kūrimą, kuri leistų integruoti ir kitus kariuomenės pajėgumus. Paminėtina, kad diskusijos apie naujų pajėgumų integravimą siekiant vykdyti *MDO* vyksta ir korpuso lygiu.

2022 m. kovą išleistoje studijoje yra siūloma 1-ojo Vokietijos ir Nyderlandų korpuso struktūra, kurioje yra kibernetinės kovos, kosmoso platformų valdymo elementai bei nauji pajėgumai, užtikrinantys taikinių naikinimą iš tolimesnio atstumo.

Kitos NATO valstybės neskelbia, kaip bus ruošiamasi karybos pokyčiui, kokios konkrečios priemonės bus įgyvendinamos. 2020 m. Estijos gynybos ministerija ir JAV ateities vadavietė pasirašė susitarimą dėl bendros darbo grupės įkūrimo. Numatyta, kad ši grupė ruoš sprendimus ir eksperimentuos kibernetinės kovos bei keitimosi duomenimis srityse. Tikėtina, kad dalis sprendinių vėliau bus įgyvendinti JAV ir NATO kariuomenėse⁵.

Akivaizdu, kad JAV parengtos koncepcijos iš dalies tiktų ir kitoms valstybėms, tačiau neskubama imtis iniciatyvos šioje srityje, veikiausiai laukiama parengtų ir patikrintų sprendimų, leidžiančių valstybėms įsitraukti į bendrą NATO ar JAV sistemą (greičiausiai *CJADC2*). Kai kurios valstybės įgyvendina struktūrinius pokyčius atskirai įkurdamos vadavietes ar atskirus poskyrius

⁴ <https://www.gov.uk/guidance/multi-domain-integration>

⁵ https://www.army.mil/article/239023/us_army_estonia_sign_historic_agreement_for_collaborative_research_in_cyber_defense

štuose, kurie galimai palengvina skirtingų karinių veiksmų aplinkų keitimąsi informacija bei operacijų planavimą.

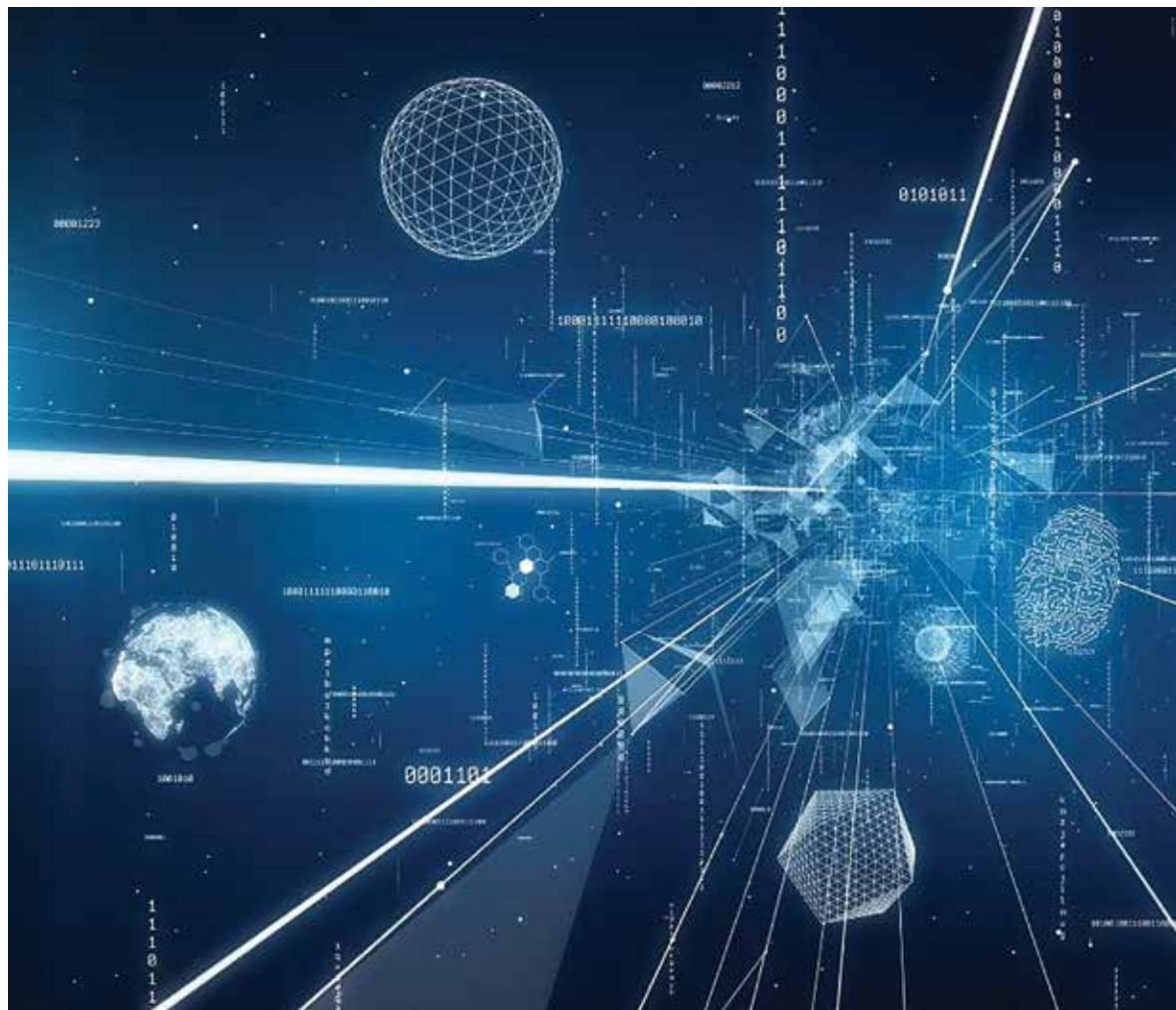
PASIRUOŠIMAS *MDO* LIETUVOJE

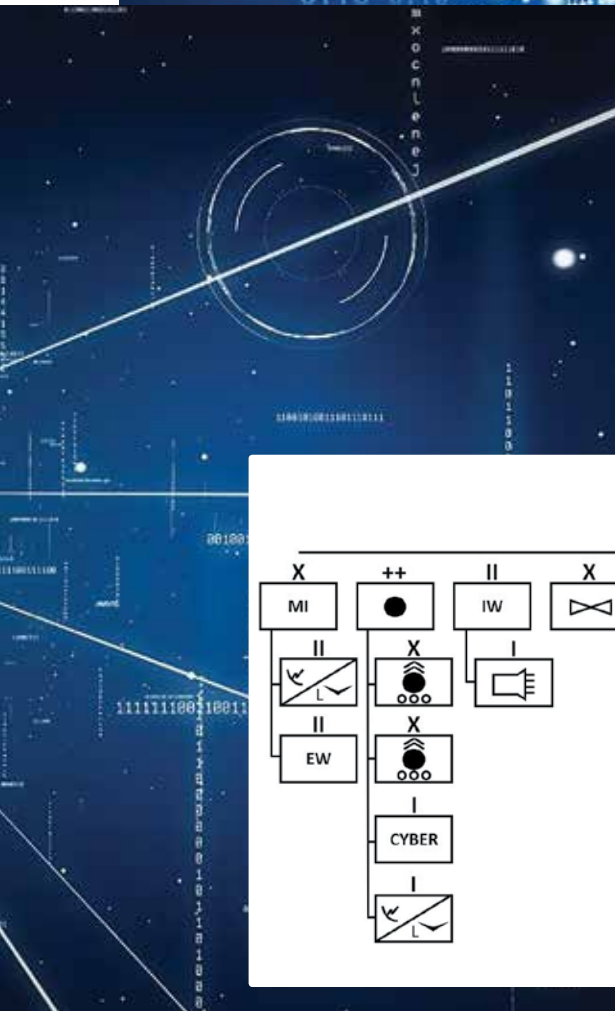
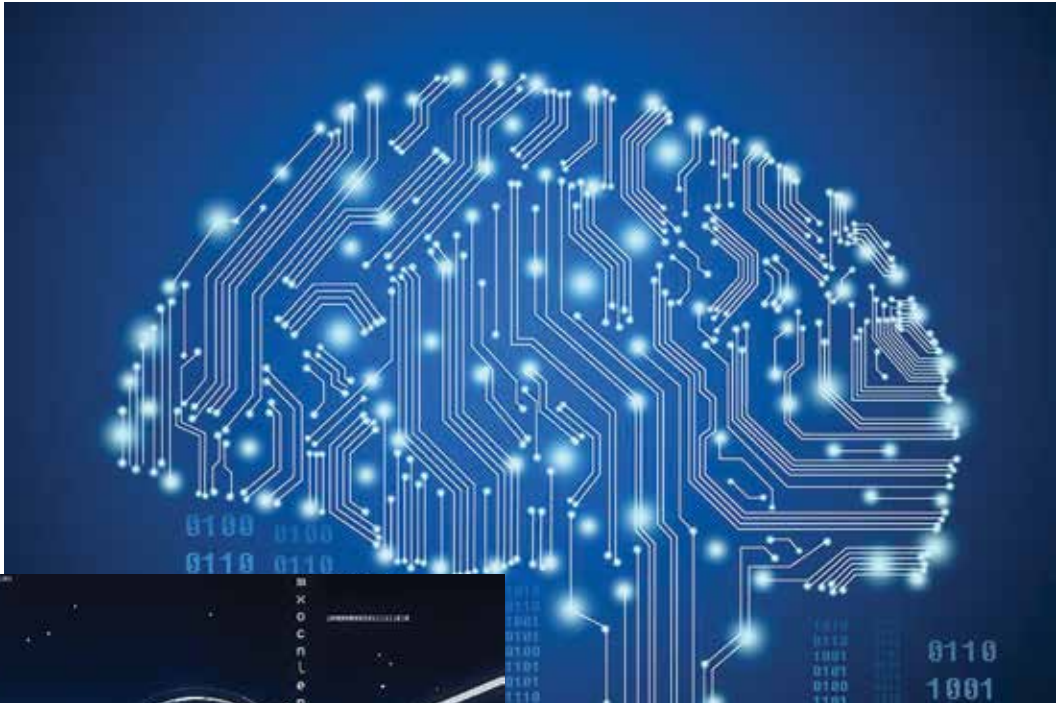
Valstybės puikiai supranta, kad *MDO* yra ateities iššūkis. Lietuvai, NATO narei, yra gerokai lengviau, nes šiuo metu Aljansas stengiasi suvienodinti šalių pozicijas *MDO* vykdymo klausimais, tačiau tai neriboja šalių galimybių nuosekliai ruošti pokyčiui.

Šį pasiruošimą būtų tikslinga suskirstyti į kelis etapus.

Pirmas etapas: krašto apsaugos sistemos

(KAS) resursų peržiūra, siekiant optimizuoti *MDO* vykdymui priskiriamus pajėgumus bei juos dažniau įtraukti į karines pratybas. KAS kibernetinės kovos elementai yra keliuose departamentuose bei atskiruose vienetuose, tad jų struktūra bei pavaldumas turėtų būti peržiūrėti, o per pratybas minėti elementai turėtų būti priskirti karinių vienetų vadams. Šitaip vadai suprastų kibernetinės kovos elementų galimybes, o kibernetinės saugos specialistai suvoktų savo reikšmę kovos veiksmuose. Tas pats turėtų būti atlikta su KAS valdomais žvalgybiniais pajėgumais ore ir kosmose. Į mokymus turėtų būti pritraukiama tiekiančių paslaugas bendrovių atstovų. Kalbant apie oro ir sausumos pajė-

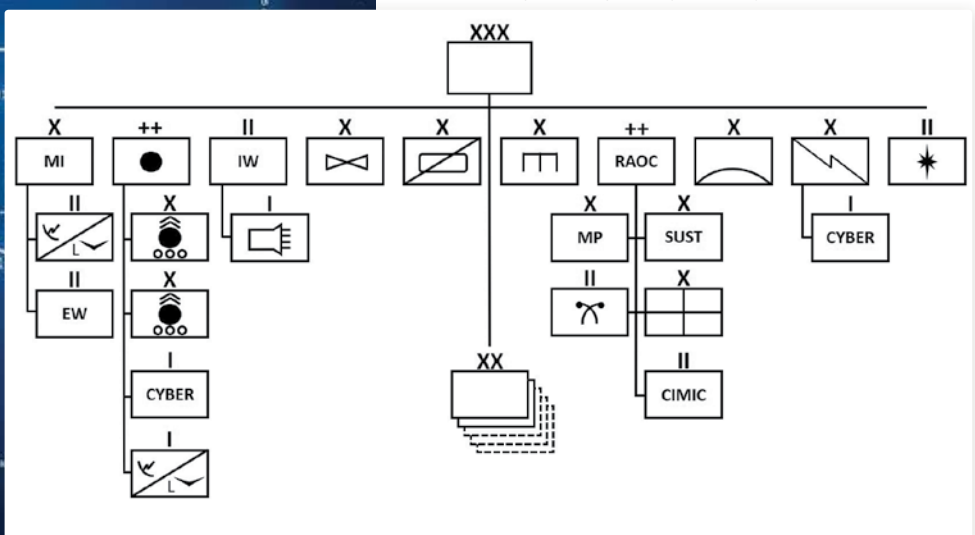




gų operacijų suderinamumą, reikia pažymėti, kad per mokymus Sausumos pajėgų vienetai jau sėkmingai veikia su priskirtais stebėtojais, atakų koordinatoriumis, oro gynybos bei bepilotės orlaivių sistemas prižiūrinčiais vienetais.

Antras etapas: užtikrinti skirtingų Lietuvos

Siūloma 1-ojo Vokietijos ir Nyderlandų korpuso struktūra





kariuomenės pajėgų rūšių intensyvesnį bendradarbiavimą ir į ginkluotą valstybės gynybą pritraukti kitų dalyvių. Labai svarbu, kad kuo didesnis skaičius personalo suvoktų sutelktumo, keitimosi informacija svarbą konflikto metu. Minėtų dalyvių išitraukimas į bendras pratybas ar kito pobūdžio mokymus leistų suvokti kitų elementų veikimo specifiką. Siekiant gilinti *MDO* veikimo sampratą, vertėtų dalį karininkų ar puskarininkių siųsti į kito pobūdžio pajėgų mokymo įstaigas. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje organizuojamuose kursuose turi būti skiriamas proporcingas dėmesys *MDO* svarbai.

Trečias etapas: apsisprendimas dėl keitimosi duomenimis architektūros. Šis sprendimas gali būti priimtas su NATO sąjungininkais arba pavieniui, jei būtų manoma, kad techninių sprendimų paieška Alianse pernelyg ilgai užsitęsia. Tikėtina, kad NATO šalių pasirinkimas bus paremtas JAV disponuojama ir toliau tobulinama informacine sistema *CJADC2*. Priėmus šį sprendimą, reikės nuosekliai ir tikslingai diegti sensorius į Lietuvos kariuomenės turimas karines



priemonės, siekiant sutelkti turimus duomenis į vieną informacinę erdvę ir užtikrinti optimalių priemonių panaudojimą. Be to, konflikto metu duomenys būtų prienami kitoms NATO valstybėms ir šitaip būtų pagerinta sąveika, kuri lemia operacijos sėkmę. Reikia pažymėti, kad šiuo metu rinkoje yra daug komercinių sprendimų, leidžiančių užtikrinti sensorių, ugnies valdymo bei sprendimo priėmimo sistemų ir poveikio priemonių sinergetinį sujungimą. Rekomenduojama Lietuvos kariuomenės pajėgų atstovams kryptingai domėtis ir pagal galimybes dalyvauti JAV kariuomenės rengiamuose *CJADC2* posistemų testuose, pvz., sausumos pajėgų projekte *Convergence*, jūrų pajėgų projekte *Overmatch*,

oro pajėgų *Advanced Battle Management System* testavimuose. Tai leistų geriau suvokti pokyčio mastą, formuotų supratimą apie praktinį tokių sistemų taikymą ateityje Lietuvos kariuomenėje.

Ketvirtas etapas: siekti, kad išsigyjama nauja ginkluotė, sensoriai, poveikio priemonės galėtų keistis duomenimis per vieningą keitimosi duomenimis sistemą, todėl reikia peržiūrėti Lietuvos kariuomenės pajėgumų katalogą bei reikalavimus naujai išsigyjamoms ginkluotės sistemoms. Užtikrinti, kad keitimosi duomenimis mastas plėstųsi ir vietoje numatyto keitimosi duomenimis tarp valdymo elementų įtraukti sensorius ir poveikio priemones. Didinti žvalgybos platformų skaičių ir



galimybes didinant ne tik turimų bepiločių orlaivių skaičių, bet ir diegiant naujas priemones, tokias kaip palydovus ar stratosferines platformas. Taip pat keitimosi duomenimis sistemos ir papildomi sensoriai turi būti nuosekliai diegiami į senąsias ginkluotės sistemas.

Lygia greta turi būti atnaujinami doktrininiai leidiniai, vykdomi personalo mokymai, plečiamas suvokimas apie *MDO* efektyvumą. Be abejo, minėti etapai gali susipinti, vykti lygia greta.

Prireikus įtraukti nacionalinės gynybos pramonės, mokslo bei verslo atstovus siekiant pa-



rengti nacionalinius sprendimus, leisiančius Lietuvos kariuomenei vykdyti *MDO*.

Minėti siūlymai turėtų būti vertinami platesniame kontekste, į ateities diskusijas reikia įtraukti daugiau specialistų, o aptarti sprendimai leistų Lietuvos kariuomenei tinkamai pasiruošti

ateities iššūkiams, įskaitant ir kariavimo būdo pokyčius, t. y. ruošiantis vykdyti *MDO* pavieniui ar su sąjungininkais. Be abejo, minėtas pokytis, kaip ir buvo rašyta mjr. A. Bivainio, praverstų kaip kokybiška atgrasymo priemonė.



2010-ųjų sausio 25 diena. Per pastarąsias dvidešimt dienų reguliariai vis apsišaudydavome su talibais ir keletą kartų balansavome ant negrižtamos ribos. Kai kurie mūsiškiai laikė tiesiog stebuklu, kad iki šiol nieko nepraradome. Bet tai buvo ta tema, apie kurią stengėmės nekalbėti, kad neprisišauktume bėdos.

EMIL JOHANSEN

„KRAUJO BROLIAI“

VII DALIS





Būrys tą pačią dieną prieš išvykstant.

PRARADIMAS

Tvyrant nuolatiniam pavojui kūnas jau priprato prie kovos streso. Žinia, kad šiandien kovosime, tapo įprasta. Tuo pat metu laikotarpis po mūšio prie Paimaktu man atrodė itin motyvuojantis. Afganų policija kelis kartus buvo prisijungusi prie mūsų išvažiavimų ir pradėjo aktyviau vykdyti savo užduotis. Atrodė, kad pasokatų griebtis darbo visoms vietinėms saugumo pajėgoms buvo daugiau nei anksčiau. Žvalgyba pranešė, kad talibų kovos dvasia sumenko, o kai kurie jų išvis paliko rajoną.

Taip pat bendravome su vietinėmis savigynos grupėmis, buvusiais mūsų sąjungininkais. Kartu su mumis visada važiuodavo gydytojų, kurie pagelbėdavo jų šeimoms. Iki tol žmonės čia net nežinojo, kas yra normali medicinos pagalba. Afganai buvo labai dėkingi. Kai kurie mėgino mums atsilyginti, kaip pas juos buvo įprasta, triušiais, šunimis ar tiesiog tuo, ką turėjo po ranka. Po viso šito labai keista girdėti, kaip patys norvegai skundžiasi medicininio aptarnavimo trūkumais Norvegijoje. Triušis Afganistane kainuoja daug brangiau nei privalomasis sveikatos draudimas pas mus. Žinoma, iš afganų nieko neėmėme. Kad jų neižeistume, sugalvodavome visokias svarių priežasčių. Pavyzdžiui, pasakydavome, kad egzistuoja įsakymai, kurie draudžia kovine technika vežti gyvūnus.

Sausio 25-ąją mūsų vykdoma operacija turėjo baigtis. Liko tik paskutinis išvažiavimas, paskui bendras patruliavimas su afganų kariais artimiausiame kaime ir galiausiai naktinis maršas į pagrindinę bazę Meimene. Šį planą mums išdėstė prieš dieną vakarop. Buvo parinktas maršrutas, kuriuo anksčiau nevažinėjome, kad išvengtume savadarbių užtaisų. Praeitą savaitę vyko keletas kovinių operacijų piečiau, o šiandien ruošėmės vyksti šiaurės kryptimi, todėl ypatingų problemų dabar nebuvo.

Visais atvejais reikia turėti omenyje, kad susišaudymas gali įvykti. Bet aš nekantravau sugrįžti į pagrindinę bazę, kur bus galima nusimesti murzinius drabužius ir palįsti po karštu dušu.

Pakilęs nuo sudedamosios lovos pagriebiau savo krepšį. Visi asmeniniai daiktai turi būti

sukrauti į transporto konteinerį iki 8 valandos ryto. Nuotaika buvo visai gera, nes visi žinojome, kad tai paskutinioji diena. Pažymėtą savo krepšį paguldžiau pačiame konteinerio gale, kad galėčiau jį iškart pasiimti Meimene.

Palapinėje įrengtoje valgykloje dalino skrudintą duoną ir vietinius papločius su šviežiu sūriu. Susitarėme su afganų kariuomene, kad už 20 dolerių kasdien mums pristatys iš turgaus maišą tokių papločių. Šią mažą asmeninę sutartį sudariau su vienu afganų kareiviu nuo pat išvažiavimo

Iš sproginimo vietos traukiama CV9030N. Sprogmens būta galingo – aiškiai matoma stipriai sugadinta važiuoklė.

pradžios. 20 dolerių Afganistane veikiausiai išties labai brangu, bet man tai buvo vis vien.

Kol vaikinai ruošė mašinas, baigėsi paskutinis prieš išvykstant vadų pasitarimas. Greitai aptarėme visą planą. Vienintelis dalykas, ką pakeitėme, tai automobilių tvarką kolonoje. Keletą dienų priekyje važiuodavo mano skyriaus mašina, o dabar ją turėjo pakeisti 3-iasis skyrius. Tai buvo įprastinė procedūra ir mes to nesureikšminom. Bet maniškiai buvo patenkinti, kad šiandien priekinėje saugoje ne jie.

Be to, šiandien prie mūsų prisijungė kapejonas. Aš ne itin religingas, bet jo pamokslai



truputį ramindavo. Kapelioną mėgome, jis buvo atviras visiems, nesvarbu, krikščionis tu ar ne.

Gavome keletą žvalgybinių pranešimų, jog rajone pradėjo telktis nemažos talibų pajėgos. Taip pat sužinojome, kad esą talibų vadai buvo susitikę netoli kaimo, kuriame turėjome patruluoti kartu su afganais. Tokio pobūdžio duomenys visada būdavo kiek išpūsti – jų buvo daug ir tik maža jų dalis pasirodydavo esanti teisinga. Mes ir taip žinojome, kad priešas vis dar stiprus ir ne metas atsipalaiduoti.

Pasiėmiau aplanką su žemėlapiais ir nuėjau prie mašinos, kur būriavosi mano vaikinai. Buvo



Knygos autoriaus tarnybos draugas Joachimasis Klausas Olsonas žuvo Afganistane.

giedra ir netgi labai komfortiška – apie 15 laipsnių šilumos. Idealioms mūsų sąlygoms tiek mums, tiek priešui. Panašiose situacijose svarbios visos smulkmenos, kurios gali turėti įtakos kautynių eigai, o oro sąlygos, matomumas ir temperatūra visada buvo ypatingo dėmesio objektas. Perdaviau paskutinius nurodymus ir pradėjau rengti savo ekipuotę.

Tuo pat metu atgijo radijas. Vairuotojas atšaukė vietoj manęs. Mašina, ginkluotė ir ryšys buvo patikrinti.

Mačiau, kaip šalia mūsų eilinis Klausas Olsonas, pramintas Joke, tikrina savo kovos mašiną. Paskutiniu metu jis plušėjo prie jos dieną ir naktį, kad transmisija dirbtų kaip reikiant.

Beveik po mėnesio lauke su tokiomis apkrovomis reikėjo tik stebėtis, kaip techninio aprūpinimo vaikinai sugebėjo išlaikyti mūsų techniką, kad ši būtų darbinga. Tai kainavo velniškai daug pastangų. Jokės – jauniausio ir mažiausiai patyrusio skyriaus kario – pareigingumas darė gerą įspūdį, be to, jis visada buvo gerai nusiteikęs.

Nors ir naujokas, Klausas plušo vienodai su visais. Iki šiol atsimenu, kaip šis liesokas, nedidukas vaikinukas prieš pusantrų metų atsidūrė pas mus: su šypsena ir kupinas narsos. Jis ne tik greitai tapo mėgiamas, bet buvo dar ir talentingas bei išsilavinęs. Jo jaunas amžius visiškai nesutrukdė jam tapti „senių komandos“ dalimi.

CV9030 varikliai sutartinai užsivedė, kaip visad bazės teritorijoje sukeldami mažą žemės drebėjimą. Šviesiai rusvos spalvos dulkių debesis pakilo į orą. Kol stovėjome šalia technikos, mūsų šnervės uodė išmetamąsias dujas. Pasitikrinau ginklą ir įlipau į mašiną. Mačiau, kad aplinkui visi darė tą patį.

Jausmas irgi buvo kaip visada prieš užduotį – pilve plazdėjo drugeliai, ėmė nerimas. Man reikėjo paliesti šaltą tūtelės-amuleto metalą, kad nuraminčiau nervus. Kiti naudojosi galimybe sutraukti po cigaretę ar ką nors sužiaumoti. Jei žygis pasisuks kaip nors ne taip, tai bus kone vienintelis dienos pavalgymas. Apskritai, per visą šį laiką mūsų mityba buvo tokia: gausūs pusryčiai ir vėlyva vakarienė. Diena praeidavo su „Snickers“, sausainiais, cigaretėmis ir „Red Bul“. Ne pati sveikiausia dieta, bet mes čia ir ne sportu užsiėmėme.

Klausiausi radijo eterio – laukiau kuopos vado įsakymo. Prieš mane „iPade“ švietė dainų sąrašas. Šitas daiktas priklausė Gregerio merginai ir jos moteriškas muzikos rinkinys iki šiol nebuvo ištrintas. Kiekvieną savaitę mes pradėdavome juo. Mintys, kad moterys mūsų laukia, šiek tiek ramino. Paprastai po kiekvieno susišaudymo paleisdavau skambėti keletą ramių baladžių.

Žinoma, vaizdelis surrealistinis: penketas purvinų, iki dantų apsiginklavusių kareivų sėdi kulkų suvarpytoje mašinoje ir klausosi Tonio Brekstono „Unbreak My Heart“.

Pasigirdo įsakymas: „Judam!“

Gerai pažįstamas ratų ir vikšrų žlegėjimas žvyru. Mums išvažiuojant už bazės ribų, išgirdau garsų metalo kaukštelėjimą – šaulys turelėje užtaisė kulkosvaidį. Eteryje tuojau pasigirdo raportas: „Užtaisyta!“

Dabar mes pasiruošę.

Kai priartėjome prie Gormacho turgavietės, įjungiau mėgstamą „Wherever I May Roam“.



Pažeistos kovos mašinos nuspręsta nepalikti. Ji ruošiama evakuacijai.

Turguje pagaliau vyravo visai kitos nuotaikos nei per pirmuosius kartus. Policija vėl pasirodė gatvėse, o vietiniai šiepėsi arba mojavo rankomis. Jokių spjūvių ar akmenų mūsų link. Taip viskas pasikeitė po sausio 17-osios mūšio.

Gatvelėse zujo daugybė žmonių, einančių apsipirkti. Prieš keletą dienų patruleuodami mes paplepėjome su keliais vietiniais. Malonu buvo būti pakviestiems išgerti arbatos – afganai šiaip gana svetingi. Buvo įdomu su jais pakalbėti ir išgirsti jų požiūrį į gyvenimą. Kartais atrodė, kad religija ne taip stipriai veikia paprastus afganus, kaip tai pateikia žiniasklaida. Aš sužinojau kai ką apie jų kasdienes rūpesčius ir patyriau juos



turint humoro jausmą. Nutariau, kad reikėtų dažniau bendrauti su šiais žmonėmis, kad juos suprasčiau.

Pajutau, kad šypsaisi, kai jau sukome iš kaimo. Žinojau, kad kažkas jau perduoda informaciją apie mus, o kažkas jau telkia savo jėgas, kad mus užpultų. Ką gi, sėkmės, ir kad mums nereikėtų ilgai važiuoti!

Važiavome neskubėdami. Kiekvienai mašinai – savas, kaip įprasta, stebėjimo sektorius. Aš praleidau daug laiko tyrinėdamas žemėlapių ir ieškodamas parankių pozicijų. Už manęs pro langus žiūrėjo Gregeris ir Biris. Vienintelis bendravimas – pranešimai apie pastebėtas permainas ir pageidavimai pakeisti dainą. Ribė, mūsų vairuotojas, juokais praminė mane didžė-

jumi Emiliu, o mano pareigas papildė funkcija paduoti jam naujų kramtomojo tabako porcijų. Uoliai darbavausi duodamas jam kuo didžiausias porcijas ir stengiausi nuslopinti juoką stebėdamas, kaip jis bando jas užkišti už viršutinės lūpos. Tai vienas iš tų mažų džiaugsmų, kuriuos atminsiu visada.

Iš pat pradžių buvo suplanuota važiuoti į pietus vakarine kalvos, dalijančios slėnį į dvi dalis, puse. Paskui kolona turėjo pasukti link perėjos pietiniame slėnio pakraštyje, kad suklaidentų prieš stebėtojus. Vos išvydę perėją staigiai suktelėjome kairiau. Buvo tikimasi, kad tai dezorientuos priešą, esantį už kelių kilometrų ant pietinių aukštumų. Kolona už kelių šimtų metrų pravažiavo persivertimą tarp kalvų. Prieš mus

pasirodė Vadi-i-Gormachas, kur sausio 17-ąją vyko sunkus mūšis.

Čia jau buvo palaidoti visi talibai – matėsi gėlės, vėliavos ir kiti ženklai, leidžiantys manyti, kad tie džihado kankiniai mirę. Toli gražu ne visi gyventojai čia mus palaikė. O mes važiuojame pro šalį, jausdami keistą pagarbos žuvusiesiems jausmą. Prisiminiu 2006-ųjų rudenį: tada paklausiau Runės, ar jis nekenčia priešo. Jis atsakė, kad priešo reikia ne nekęsti, o tiesiog ryžtingai

kovoti su juo. Pasak jo, žmogus, kuris turi drąsos kautis už tai, ką jis myli ar kuo tiki, nenusipelno neapykantos. Dabar, kai mirties ir gyvybės valdymas buvo mano kasdienis darbas, aš galutinai supratau, ką turėjo omenyje Runė prieš ketverių metus.

Prieš mus į pietus driekėsi kelias į Paimaktu. Sėdėjau penktoje kolonos mašinoje ir žvelgiau į priekį. Kovinė pėstininkų mašina, kurioje buvo Stianas, Andrea ir Jokė, dingo išdžiūvusios upės vagoje.

Kelias atgal.



Visiškai netikėtai iš tos vietos į orą pakilo didžiulis grybo formos dulkių debesis ir veikiai atskriejo sprogimo garsas bei smūginė banga. Viskas vyko it sulėtintame filme.

Mano sektorius buvo iš dešinės. Sušukau į radijo stotį: „Dešinėn, užimt poziciją! Ugnis!“ Netrukus pamatėme keletą priešų ugnies taškų, išsidėsčiusių aukštumose prieš mus, ir kulkosvaidis pradėjo pliekti į juos. Į koloną tuo metu irgi pradėjo šaudyti. Kita mūsų grupės dalis ėmėsi rytinių aukštumų virš Vadi-i-Gormacho.



Pamažu ugnis ėmė rimti. Vis dar atrodė, kad viskas vyksta sulėtintai. Net kulkosvaidis viršum manęs stukseno lėtai, ir rodėsi, kad sakomi žodžiai buvo keistai ištęsti.

Būrio vadas bandė susisiekti su *Viktor 3*, sprogimą patyrusia kovos mašina. Vietoj atsakymo – tylia. Bėgo sekundės, paskui minutės.

Tada eteryje pasigirdo Stianas: „91-asis, čia *Viktor 3*. Vadui ir šauliui viskas gerai, vairuotojas, ko gero, žuvęs.“

Man pasirodė, lyg manyje kažkas skęstų.

„Lik susikaupęs, daryk, ką privalai“, – keliskart sau pakartočiau. Išlipome ir užėmėme pozicijas, stebėdami aukštumas savame sektoriuje. Apsižvalgiau. Mano ir mūsiškio sanitaro Birio žvilgsniai susitiko. Jis jau buvo paruošęs įrangą. Įsakymo nereikėjo, greitas galvos linktelėjimas – ir jis nuskubėjo prie sprogimo vietos. Per žiūronus stebėjome aukštumas aplink mus. Nebesimatė nė vieno žmogaus. Užklausiau, ar galime imtis kontroliuoti pietvakarines aukštumas, o paskui pajudėti šiek tiek piečiau. Užklausias buvo patvirtintas, ir *CV9030* kartu su mano *Iveco* pradėjo ropštis į kalvą. Biris pasiliko su sužeistuoju ir sanitarine mašina.

Kiekvienos aukštumos užėmimas – slypintis netikėtumas: kas ten, kitoje jos pusėje? O gal mūsų laukia dešimtys kulkosvaidžių bei *RPG* ir grupės akimirksniu neliks?

Dažnai tokiose situacijose nervinuosi, bet tą dieną jčiau tik siutą ir norą surasti priešą. Kažkas mano viduje troško, kad priešas pasirodytų ir gautų, ko nusipelnęs.

Netikėtai ant kalvos priešais išvydome žmogų.

Žiūrėdamas pro žiūroną tikėjaisi pamatyti, kad jis ginkluotas, o tada jau bus galima pliekti.

Jokio ginklo. Vyras galėjo būti ir stebėtojas, bet negalėjome šaudyti, remdamiesi vien spėjimais, nors ką tik praradome savo žmogų. Liečiau iššauti išpėjimą šūvį. Nebis paleido trumpą seriją per ganėtiną atstumą dešiniau žmogaus. Šis ėmė bėgti ir greit dingo iš akių.

Būtent dabar pravertė etiniai principai, drausmė ir vertybės, kurių mus mokė ketverius metus. Galėjau tiesiog pribaugti tą žmogų be papildomų klausimų. Veikiausiai jis buvo priešas stebėtojas. Bet žinojau, kad jis beginklis.

Sprogimo vietoje vaikinai plūso kiek įmanydami. Iškart po įvykio Andrea ir Stianas apžiūrėjo aplinkinę teritoriją, ar nebus joje daugiau minų. Nors abiemis iš ausų tekėjo kraujas, abu buvo stipriai paveikti sprogimo bangos, bet jie vykdė savo darbą, kol kiti apšaudė aukštumas.

Visos jų ryšio priemonės buvo pažeistos, išskyrus nešiojamas asmenines radijo stoteles. Andrea nuėjo apžiūrėti Jokės, o Stianas nusukbėjo pas kolonos viršininką asmeniškai pranešti jam apie įvykio detales.

Atvėręs vairuotojo liuką, Andrea išvydo savo vietoje sėdintį Klausą. Nei pulso, nei kvėpavimo. Ko gero, jis žuvo akimirksniu.

Po pusvalandžio atskrido trys *sraigatai* iš Meimeno. Du iškart nutūpė dūmais paženklintose aikštelėse, trečias sukiniėjosi viršum mūsų. Paskui jie išskrido, išgabendami Stianą, Andrea ir Olsoną kūną. Dabar likom tik mes, pamušta CV9030 ir talibai.

Ką daryti? Jei būtume norėję iškart pasitraukti, tiesiog susirinktume viską ir susprogdintume kovos mašiną, bet tuomet ji liktų kaip trofėjus priešui. Nenorėjome palikti jam nė vienos veržlės, nė vieno ekipažo asmeninio daikto. Gali atrodyti keistai, kad kažkas ketina rizikuoti dėl kažkokių daiktų, bet aš buvau pasiruošęs atiduoti gyvybę dėl principo „nieko nepalik“, ir žinojau, kad kiti pasielgs lygiai taip pat.

Viso rajono mastu jau įsisuko ištisas įsakymų smagratis, užtikrinantis kolonos saugumą. Stebėtojų komanda, kurią sudarė KJK *specukai*, jau buvo vietoje, užėmusi šiaurinius šlaitus, kad mus pridengtų. Afganų pajėgos kartu su norvegų kariniais patarėjais išsidėstė ant vakarinių kalvų. Tai leido mano komandai pasislinkti šiek tiek piečiau, kad išžvalgytume padėtį.

Per žiūronus išvydau vienuolikos žmonių grupę maždaug už penkių kilometrų į pietvakarius nuo Paimaktu. Jie šokinėjo ir glėbesčiavosi. Pagaliau jie pasiekė vieną mūsų – ko jiems nedžiūgauti? Pajutau norą atvėsinti jų džiaugsmą.

Negaliu teigti visu šimtu procentų, bet mačiau, kaip vienas jų nešėsi AK-47, o kitas stovėjo nuošalėje su radijo stotele. Tai labai būdinga talibų vadovybei. Jie visada būna atokiau nuo mūšio ir kontroliuoja savo karius radijo ryšiu arba



mobiliaisiais telefonais.

Atstumas buvo pernelyg didelis mūsų ginklams, tad radijo ryšiu paprasčiau oro paramos. Tikėjomės, kad pavyks numesti ant jų bombą. Nusivyliau, kai kuopos vadas atsakė neigiamai – aviacija buvo užimta dėl kitos operacijos šiauriau mūsų. Kovoju pats su savimi, kad neišprotėčiau. Vėl išėjau į eterį ir kruopščiai rinkdamas žodžius, pamėginau atkreipti aviadispečerių dėmesį į savo rajoną, paaiškindamas, kad veikiausiai matau vieną iš Talibano karo vadų. Atsakymas vėl buvo neigiamas.

Talibų grupė dabar pradėjo melstis, atsigręžė Mekos link. Žmogus su radijo stotele tikrai buvo jų lyderis – jis vadovavo maldai. Paskui keli jų ėmė kažką kasti. Buvo sunku visa tai stebėti, kai



Atsisveikinimo su žuvusiuoju ir jo pagerbimo ceremonija stovykloje.

negali nieko padaryti. Visa mano komanda tylėjo. Gulėjome ir žiūrėjome pietų pusėn.

Po kiek laiko pradėjome apsikasti, ruošdami pozicijas nakčiai.

Gavau naujieną iš Runės, kad pas mus iš Mazar-i-Sharifo atvyksta vokiečiai, o amerikiečiai su latviais – iš Meimeno. Sprogimo vietoje mūsiškiai darė viską, kad maksimaliai palengvintų kovos mašiną. Planas buvo toks: ištraukti ją ir buksyruoti atgal į Gormacho priešakinę bazę. Buvo nuimti vikšrai, pabūklas, radijo stotis, optika, – viskas, kas įmanoma.

Iš Gormacho atvyko aprūpinimo būrio techninė mašina, kad paimtų viską, kas buvo nuimta nuo kovos mašinos. Po kiek laiko su mumis susisiekė dispečeris ir pranešė nukreipęs link mūsų lėktuvų.

Aš vis dar mačiau tuos kalbančius maldas vyrus. Dabar atsirado šansas atsiskaityti. Vaikiniai tiesiog plykstelėjo išgirdę apie aviacijos paramą. Trumpai apklausiau visą skyrių, atsakymai buvo daugmaž vienodi: „Su manim viskas gerai“ ir „Aš piktas.“ Visų protus užvaldė viena mintis – reikia išsikrapštyti iš šios situacijos ir pasiekti priešą. Bet reikėjo būti apdairiems. Karo nusikaltimai mūsų lauke visada grįsti įsiūčiu ir noru atkeršyti. Kiekvienas karys, ir aš, kaip vadas, atsakingi, kad to neįvyktų. Negaliu priimti sprendimų, grįstų vien emocijomis, nepriklausomai nuo to, ką praradome ar kokią neteisybę būtume patyrę. Reikia likti drausmingiems ir

profesionaliems, daryti viską teisingai, remiantis galiojančiomis taisyklėmis ir etika.

Ribė, ranka plekštelėjęs man per petį, paklausė, ar norėčiau cigaretės. Iki komandiruočių niekad nerūkiu, bet galiausiai sumąščiau, kad čia ir taip netrūksta dalykų, kurie gali mane numarinti, tad ėmiau rūkyti. „Nikotinas ramina, tad kodėl gi ne“, – galvojau.

Visų išvažiavimų į Afganistaną metu tarpusavyje kalbėdavomės, ką veiksime namuose. Bet dabar mes mažai tą aptarinėjome. Visi tiesiog tikėjosi, kad sugrįš gyvi, o geriausia – ir sveiki. Po šiandienos nutikimo tai nustojo būti kažkuo savaime suprantamu.

Priėjo oro taikinių operatorius, ir aš jam parodžiau talibų grupę: keli jų jau nuėjo, o prie kitų buvo vaikų. Bombarduoti jų dabar neįmanoma.

Kūnu nusirito nepasitenkinimo ir palengvėjimo banga. „Surasime jus ryt“, – pagalvojau. O kalnuose ryčiau jau pasirodė latviai su amerikiečiais. Kartu su afganų policija jie pradėjo šukuoti kaimą, ieškodami talibų, kurie galėjo ten slėptis. Tuo metu civiliai gyventojai – moterys, vaikai ir keletas vyrų – ėmė judėti į pietus link Paimaktu.

Buvo beviltiška aiškintis, kas yra kas. Neturėjome išteklių, kad visus kontroliuotume. Bet kuriuo atveju, jausmas, kad nesame slėnyje vieni, buvo neblogas. Ties pamušta mašina buvo galima darbuotis sąlyginai saugiai. Atrodė, kad priešas nusiramino. Pergalė pamušant CV9030, ko gero, buvo jų didžiausias pasiekimas šiame Afganistano regione. Šį mėnesį jie patys gavo nemažai smūgių ir patyrė daug praradimų.

Sėdėjau ir žvelgiau į titanišką peizažą, besidriekiantį aplink. Hindukušo kalnų grandinė stiepėsi it siena. Aukščiau 3 000 metrų blizgėjo sniegynai. Aplink mačiau vietas, kur mes kovėmės per paskutinius du metus. Dabar aš tiek gerai žinojau vietoę, kad galėjau pasakyti, iš kur koks kalnų vaizdas atsiveria arba kokias senas pozicijas galėčiau panaudoti, jei dar čia kovočiau. Mačiau aukštumą, ant kurios patyriau kovos krikštą prieš du metus – esminį posūkį mano karinėje karjeroje. Ten šiek tiek savo viduje prigesinau užsidegimą žudyti. Tai nebebuvo pratybos, tai buvo rimtos kautynės. Priešas jau nebebuvo taikinių kartonas, o realūs žmonės.

Tas kovinis kontaktas buvo pats sunkiausias norvegų pėstininkams, bet tai buvo tik pirmasis kartas. Dabar po poros metų aš ir daugelis kitų, dalyvavusių tame mūšyje, sėdime ant kalvos. O aš ką tik praradau savo ginklo brolių.

Eteryje pasigirdo Runė: Jokės tėvai informuoti, o Gynybos ministerija parengė pranešimą. Dabar galėsime pasinaudoti palydoviniu ryšiu ir pranešti savo artimiesiems, kad mums viskas gerai. Saugumo sumetimais mums buvo uždrausta pranešti bet kokią informaciją iš įvykio vietos.

Nuėjau į mašiną ir pasiėmiau telefoną. Vaikinais sėdėjo pozicijose, stebėdami savo sektorius, taigi apėjau juos paeiliui. Tie, kurie buvo vedę ar turėjo vaikų, gavo pirmumo teisę. Ištiesiau telefoną Gregeriui, kad jis galėtų paskambinti savo sužadėtinei, o pats stebėjau sektorių, sudarydamas sąlygas ramiam jų pasiūnekėjimui. Tuomet telefoną perdavė mano pavaduotojui, ir taip tęsėsi, kol atėjo mano eilė.

Laukdamas apgalvojau, kam skambinsiu ir ką pasakysiu. Pasirinkau seserį. Bloknote turėjau užrašytus visus telefonų numerius tokiam atvejui.

Greit išgirdau sesers balsą; pasakiau, kad čia Emilis ir kad esu sveikas. Sesuo ėmė verksti. Pasirodo, per televizijos naujienas jau buvo paskelbę, kad norvegų karys iš *Telemark* bataliono buvo nukautas Afganistane šįryt, bet jo vardas nebuvo pasakytas.

Bandžiau kaip galėdamas ją nuraminti. Sunku buvo neišsitariti, kur ir kada aš būsiu saugus, tad tiesiog pažadėjau jai paskambinti grįžęs į Meimeną. Kitos pokalbio dalies nepamenu. Tikriausiai kalbėjau šaltokai ir atsietai, bet vis dar tebebuvo sukrėstas.

Sutemos tirštėjo, pradėjome ruoštis nakčiai. Apačioje, ten, kur įvyko nelaimė, sunkus darbas pradėjo duoti rezultatus. Visi daiktai buvo nuimti ir pakrauti į sunkvežimį, kovos mašina pritvirtinta prie vilkiko ir paruošta tempti į bazę. Tai pakėlė nuotaiką. Tikėjomės, kad išvyksime tamsoje, kad niekas nematytų, o išaušus rytui priešas ras tik technikos paliktus pėdsakus ant smėlio ir nieko daugiau.

Sutemus buvo įsakyta įsijungti naktinio matymo prietaisus – pasaulis nušvito žalsvai. Pradėjome neskubriai pakuoti daiktus į savo mašiną.

Planas toks: dvi kovos mašinos temps pamuštąją. Tokio dalyko man nebuvo tekę girdėti, bet tikėjau, kad viskas vyks gerai. Skyriai su *Iveco* turėjo važiuoti sparnuose ir užtikrinti saugą.

Vienintelė problema – kolona pakeliui turės pravažiuoti Gormacho turgų. Jei mums nepasisektų ir pėstininkų kovos mašina užkliudytų kokį nors pastatą, reikėtų mokėti kompensaciją savininkams.

Pakilome iš savo pozicijų ir prisijungėme prie likusio būrio. Visi buvo pasirengę vykti į priešakinę bazę. Šįkart jokio muzikos klausymosi – nebuvo nuotaikos. Pranešiau, kad esame rikiuotėje, ir kolona pajudėjo. Dvi pėstininkų kovos mašinos, velkančios pamuštąją, važiavo it traukinys. Pirmosios bokštelyje žvalgėsi Runė, sekdamas judėjimą. Slinko daugiau nei 70 tonų, ir niekas negalėjo jų sustabdyti.

Priartėjome prie turgaus. Sumažinę greitį, išsirikiavome vora. Absoliuti tamsa, žmonių nė ženklo. Tik policijos postuose matėsi gyvybė.

Vikšrų žlegesys, transmisijų ir variklių triukšmas pasklido per visą aikštę. Šiaurinėje turgaus dalyje jau buvo matomos bazės žibintų šviesos. Dabar priešakyje laukė tik viena išdžiūvusi vaga, tada staigus posūkis – ir mes namie. Pajutau, kaip kūną užplūdo atsipalaidavimas: nepaisant visko, mes grįžome.

Paskutiniai metrai iki vartų, ir visi su palengvėjimu atsiduso.

Kaip įprasta, kariai techniką pastatė į vietas ir ėmėsi techninės priežiūros.

Stovėjimo vieta šalia mūsų liko tuščia.

Paprastai ten būdavo *Viktor 3*. Ten jau būtų turėjęs darbuotis energingas vaikiškas, dideliu veržliarakčiu prisukinėdamas vikšrus. Visad besišypsantis, neieškantis pokšto kišenėje.

Bet dabar taip nebuvo ir nebebus jau niekad.

Gregeris pradėjo skaičiuoti sąnaudas. Jis visada kontroliavo jas iki pat smulkmenų. Nebis krovė šaudmenis į kontenerius. Ribė, atidaręs kapotą, įlindo žiūrėti variklio. Biris, visą dieną praleidęs šalia *Viktor 3*, dabar grįžo pas mus ir rūpinosi turele. Niekas nekalbėjo, visi buvo užsiėmę. Tokioje situacijoje rutina padeda.

Kai darbas buvo baigtas, aikštelėje stovinčio-



Po Olsonso žūties daugelis bataliono karių pradėjo dėvėti antsiuvą su užrašu „Jokke, mes niekad nepamiršim“. Tačiau kai kuriems politikams tai pasirodė nekorektiška.

se statinėse buvo uždegtos ugnys, kapelionas paprašė susirinkti.

Runė pasakė, kad laikytumėmės – ryt bus naujos užduotys. Kitą naktį mes pervaziuosime į Meimeną ir ten galėsime atsisveikinti su Joke, kol jo kūną išsiųs į gimtinę.

Žodį tarė gydytojas. Jis paaiškino, kas nutiko Olsonui: nesikankino, mirė iškart.

Susirinkimą užbaigėme tylos minute. Niekas neašarojo, bet emocijos nenurimo iki dabar. Bazė toli nuo saugios vietos, puolimas gali prasidėti bet kada, todėl nereikia išskysti.

Priėjo keletas vyriokų iš KJK – išsakydami užuojautą kiekvienam mūsų tvirtai paspaudė ranką. Valgyklos palapinėje virino vandenį. Susigrūdęs prie stalo būrelis apšepusių, purvinių, nudrengtomis uniformomis vilkinčių vyrų valgė lauko davinius. Niekas nieko nekalbėjo. Maistas atrodė sprangus. Jaučiausi it robotas, kuriam reikia pasikrauti.

Baigęs vakarienę, nuėjau į palapinę. Tūkstantis minčių dūzgė galvoje, bet aš buvau pervargęs.

Įsirangęs į miegmaišį užmigau tą pačią sekundę.

PARENGĖ DARIUS SUTKUS



SUD-OUEST
Dimanche
 BORDEAUX - 8, rue de Charonne, 8 - BORDEAUX

France-soir **SALIGNAC** **LE MONDE**

COUP DE FORCE MILITAIRE A ALGER

Après le putsch para en Algérie Etat d'urgence en métropole

Les généraux (en retraite) Salan, Challe, Jouhaud et André Zeller dirigent le putsch

Les généraux Challe, Salan, Jouhaud Zeller et le colonel Godard déferés à la justice militaire a décidé le conseil des ministres



LES MILITAIRES REBELLES PROCLAMENT L'ÉTAT DE SIÈGE
 Le général de VEZINET commandant de la région d'Alger aurait tenté de se suicider

Le général Ollé, nommé commandant en chef des forces armées en Algérie, est parti hier pour Alger

Quinze heures lourdes d'angoisse...
 Un général algérien d'origine française commandant des forces armées en Algérie, a été nommé commandant en chef des forces armées en Algérie. Le conseil des ministres a décidé de l'urgence en métropole.



La dépouille de Lyautey



Le putsch d'Alger
 Retour de Lyautey à Paris. Le conseil des ministres a décidé de l'urgence en métropole.

DERNIERE MINUTE
 La Dépêche Quotidienne d'Algérie

La Dépêche
 Quotidienne d'Algérie

LA DÉPÊCHE N'A PAS ÉTÉ CENSURÉE AUJOURD'HUI

Le putsch d'Alger



L'ARMÉE PREND LE POUVOIR POUR GARDER L'ALGÉRIE FRANÇAISE

Les généraux CHALLE, JOUHAUD et ZELLER prennent le commandement et invitent Européens et Musulmans à s'unir avec confiance derrière eux. Les colonels GARDES, ARGOUT, BROIZAT, GODARD, LACHEROY et PIEDAGNEL sont à Alger



Le délégué général MORIN, les généraux GAMBIEZ, VEZINET, MESKARD, GOMBAUT, SAINT-HILLIER, les colonels DEBROSSE et MOULET, les préfets JANKIN, CHAPEL, BOZZI sont « mis en sécurité »

État d'urgence en MÉTROPOLE où 150 arrestations ont été opérées

DEUX ATENTATS AU PLASTIC HER À PARIS
 A Oran, le général de POUILLY a passé ses pouvoirs au général GARDY, inspecteur général de la Légion



GENEROLAI NESUTINKA:

DIMISIJOS KARININKŲ POLITINIO AKTYVIZMŲ ATVEJAI

VALERIJ ŠPAK,

Vytauto Didžiojo universiteto
Politikos mokslų ir diplomatijos
fakulteto doktorantas

2021 m. išryškėjo neįprastas dimisijos karininkų politinis aktyvumas. Buvę Turkijos, Prancūzijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ginkluotųjų pajėgų nariai skambiai pasisakė dėl esamos politinės padėties šiose valstybėse. Ginkluotųjų pajėgų atstovai tapo aktyvesni dėl visuomenių susiskaldymo, ginkluotųjų pajėgų politizavimo ir visuomenės bei kariuomenės santykių erozijos.

TURKIJOS DIMISIJOS ADMIROLŲ MEMORANDUMAS

2021 m. balandžio 3-iąją vėlai vakare Turkijos kariuomenės atstovai viešai paskelbė memorandumą dėl situacijos valstybėje. Tokių veiksmų ėmėsi 104 į atsargą išėję Turkijos jūrų pajėgų admirolai, įskaitant Cemą Gürdenizą, vadinamąjį Turkijos naujosios jūrų doktrinos „Mėlynoji tėvynė“ tėvą. Memorandume yra

kritikuojama valdžia už tai, kad sudarė sąlygas diskusijoms dėl galimo pasitraukimo iš Montrė (pranc. *Montreux*) konvencijos. Admirolų nuomone, „konvencija yra pagrindinis su Juodąja jūra besiribojančių šalių saugumo dokumentas, kuris neleidžia Turkijai dalyvauti jokiame kare ar prieštarauja išitraukimui į karą vienos iš kariaujančių šalių pusėje“, tad nepriimtina diskutuoti apie Montrė susitarimo peržiūrą, susijusią su Stambulo kanalo projektu.



Dimisijos admirolų memorandumą pasirašė ir vienas iš Turkijos naujosios jūrų doktrinos „Mėlynoji tėvynė“ (turk. „Mavi Vatan“) autorių dimisijos kontradmirolas Cemal Gürdeniz.

Turkijos prezidentas Recepas Tayyipas Erdoğanas ir karinė vadovybė per ceremoniją Atatiurko mauzoliejuje.



Antroje memorandumo dalyje, buvę admirolai išreiškė savo nuomonę apie būtinybę išsaugoti dabartinę Konstituciją, atsižvelgdami į dabartinio Turkijos lyderio Recepto Tayyipo Erdoğanio raginimus parengti naują pagrindinį įstatymą. Karininkai atkreipė dėmesį į pagrindines Konstitucijos vertybes, tąsą, užsimindami apie pagrindinių Turkijos Respublikos Konstitucijos straipsnių nekintamumą. Be to, tvirtinama, kad FETÖ (musulmonų pamokslininko Fethullah Güleno organizacija) tyčia diskredituoja Turkijos ginkluotąsias ir jūrų pajėgas. Todėl dėl jos organizuotų sąmokslų Turkijos kariuomenė ir laivynas neteko daug vertingų darbuotojų. Išsakoma nuomonė, kad šalyje „bandoma parodyti, jog Turkijos ginkluotosios pajėgos nukrypsta nuo respublikos įkūrėjo Mustafos Kemalio Atatiurko principų. Pareiškimo pabaigoje admirolai kontraversiškai teigė, kad „priešingu atveju Turkijos Respublika gali susidurti su pačiomis pavojingiausiomis situacijomis – grėsmėmis egzistavimui, socialinės-politinės sistemos žlugimu, kurių precedentų jau yra buvę istorijoje.“



Didelis desantinis Rusijos laivas „Piotr Morgunov“ (projektas 11711) pakeliui į Juodąją jūrą plaukia Bosforo sąsiauriu pro Stambulo miestą. 2022 m. vasario 9 d.

PRANCŪZIJS KARIUOMENĖS ATSTOVŲ ATVIRI LAIŠKAI

2021 m. pavasarį politikų ir ekspertų dėmesio sulaukė Prancūzijos kariuomenė dėl jos vardu pasirašytų dviejų laiškų šalies prezidentui Emmanueliui Macronui. Laiškai buvo paskelbti

konservatyviame leidinyje „Valeurs Actuelles“. Pirmąjį pareiškimą inicijavo dvidešimt generolų (daugiausia dimisijos) bei keli šimtai kolegų. Kreipimasis buvo paskelbtas balandžio 21 d., minint 60-ąsias nesėkmingo perversmo metines, kurių tikslas buvo neleisti prezidentui Charles'ui de Gaulle'ui palikti Alžyrą.

„Kas prieš dešimt metų galėjo atspėti, kad

Prancūzijos prezidentas Emmanuelis Macronas susitinka su savo šalies kariuomenės generolais. 2019 m.





Prancūzijos ginkluotųjų pajėgų štabo viršininkas gen. François Lecointre'as pareiškė, kad kiekvienas kariuomenės atstovas, pasirašęs atvirą laišką, stos prieš aukšto rango karinę tarybą ir gali būti „iš karto išleistas į pensiją“. Jis pasiūlė aktyviems kariams suvaldyti savo „asmeninius įsitikinimus“ ir pabrėžė kariuomenės narių „neutralumo įsipareigojimą“.

mokyklos mokytojui bus nukirsta galva?“ – atvirame laiške užduoda esminį klausimą Prancūzijos kariškiai. Jie paragino šalies politikus mesti visas jėgas į kovą „su islamizmu ir priemiesčių miniomis, kai bandoma jas paversti teritorijomis, kuriose taikomos dogmos, prieštaraujančios mūsų Konstitucijai“. Karininkai taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad „neapykanta Prancūzijai ir jos istorijai tampa norma. <...> Prancūzija slenka į pilietinį karą. Bet jei prasidės sukilimas, kariuomenė galės atkurti tvarką savo šalyje.“ Kreipimosi autoriai pabrėžė, kad „jei nieko nebus daroma, visuomenėje ir toliau nenumaldomai plis atsainumas“, ir perspėjo, kad „nebėra laiko atidėlioti, antraip rytoj pilietinis karas padės tašką šiam didėjančiam chaosui, o mirčių, už kurias būsite atsakingi, skaičius sieks tūkstančius“.

Antrasis laiškas, paskelbtas gegužės 9 d., priskiriamas aktyviosios tarnybos kariuomenės atstovams, tarnavusiems Malyje, Afganistane ir Centrinės Afrikos Respublikoje bei dalyvavusiems vidaus kovos su terorizmu operacijose. Anoniminiai antrojo laiško signatarai pareiškė, kad gresiantį pilietinį karą pakurstys islamizmas ir tapatybės politika priemiesčiuose – skur-



Pagal operaciją „Sentinelle“ Prancūzų armijos kariai patrulinuoja aplink Eifelio bokštą per „Geltonųjų liemenių“ judėjimo protestus. Paryžius, 2019 m. kovo 23 d.

džiuose ir marginalizuotuose rajonuose, kuriuose gyvena daug imigrantų šeimų. Kariuomenės atstovai išreiškė susirūpinimą, kad „[valstybė] patyrė kelis religinių bendruomenių, kurioms Prancūzija – tik sarkazmo, paniekos ir net neapykantos objektas, sąmokslus“. „Jei prasidės pilietinis karas, kariuomenė palaikys tvarką savo žemėje“, – pareiškė kariuomenės atstovai.

JAV DIMISIJOS KARININKŲ POLITINIS AKTYVUMAS

Šalyje kilusios krizės fone Amerikos generolai, ko gero, pasitelkę kolegų iš Prancūzijos



Prancūzijos ginkluotųjų pajėgų generalinio štabo viršininkas gen. Pierre'as de Villiers atsistatydinimo išvakarėse prie Eliziejaus rūmų. Generolas viešai nesutiko su prezidento Emmanuelio Macrono nuomone dėl kariuomenės biudžeto mažinimo.

bei Turkijos pavyzdį, kreipėsi į visuomenę ir parašė keletą aštrių atvirų laišku, skųsdamiesi padėtimi šalyje. Visuomenės susiskaldymas ir įtampa dėl rinkimų paskatino kai kuriuos Donaldo Trumpo oponentus paraginti aukštuosius karinius lyderius apsvarstyti prezidento D. Trumpo pašalinimą iš pareigų. 2020 m. rugpjūtį du žinomi kariuomenės atstovai Johnas Naglas ir Paulas Yinglingas parašė atvirą laišką Markui Milley, JAV jungtinio štabų viršininkų komiteto pirmininkui, su nurodymu pašalinti prezidentą, jei šis atsisakytų palikti pareigas po pralaimėjimo 2020 m. rinkimuose.





Vykstant protestams Vašingtone gen. Markas Milley pasirodė kartu su JAV prezidentu Donaldu Trumpu, šiam iš Baltųjų rūmų einant į Šv. Jono bažnyčią. Generolas dėl to vėliau atsiprašė ir teigė, jog tada jo buvimas „sukūrė suvokimą, kad kariuomenė dalyvauja vidaus politikoje“.

2021 m. gegužės 12 d. pasirodė atviras laiškas, kurį pasirašė per 120 JAV dimisijos generolų ir admiralų, kaltindami prezidentą Joe Bidoną sukūrus „marksistinę tironiškos valdžios formą“. Atvirame laiške yra teigiama, kad „[Amerikos] tautai gresia didelis pavojus“ ir „kovojame už savo kaip konstitucinės respublikos išlikimą <...> konflikte tarp socializmo ir marksizmo šalininkų bei konstitucinės laisvės ir laisvės šalininkų“. Kariuomenės atstovai reikalauja demokratinių valdžios atstovų atskaitomybės, pavyzdžiui, už „JAV kariuomenės panaudojimą kaip politinius pėstininkus su tūkstančiais karių, dislokuoti aplink JAV Kapitolijaus pastatą, patruliuojančius prie tvorų, kad apsaugotų nuo neegzistuojančios grėsmės“. Laiške nurodoma, kad 2020 m. rinkimai buvo suklastoti, ir kvestionuojamas prezidento J. Bideno protinis ir fizinis pajėgumas vykdyti vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų vado pareigas. Kaip ir kolegijos iš kitų šalių, laiško autoriai teigia, kad „yra pavojus tautos išlikimui ir jos puoselėjamos laisvėms bei istorinėms vertybėms. „Liaudies valia“ turi būti išklausyta ir įvykdyta“. Baigiamojoje savo kreipimosi dalyje

dimisijos karininkai paragino amerikiečius remti politikus, prieštaraujančius „JAV demokratų partijos propaguojamam socializmo, marksizmo ir progresyvizmo primetimui“, o kuriant vidaus politiką atkreipti dėmesį į visus piliečius, ne tik į mažumų grupes ir suinteresuotas šalis.

REAKCIJA Į PAREIŠKIMUS

Politiniai dimisijos karininkų pareiškimai buvo griežtai pasmerkti valstybių oficialios valdžios bei karinių institutų atstovų. Turkijos dimisijos admiralų memorandumas sukėlė audringą bei griežtą ne tik Turkijos prezidento, ginkluotųjų pajėgų ir Vidaus reikalų ministerijos, bet ir visų pagrindinių politinių partijų reakciją. Generalinė prokuratūra pradėjo oficialų tyrimą dėl laišką pasirašiusių dimisijos admiralų. Jie kaltinami „nusikalstamu sąmokslu prieš valstybės saugumą ir konstitucinę santvarką“. Dėl istorinės atminties, dėl Turkijos visuomenėje vykstančių procesų admiralų memorandumas Ankaroje laikomas bandymu kištis į demokratiškai išrinktos vyriausybės darbą. Pasak



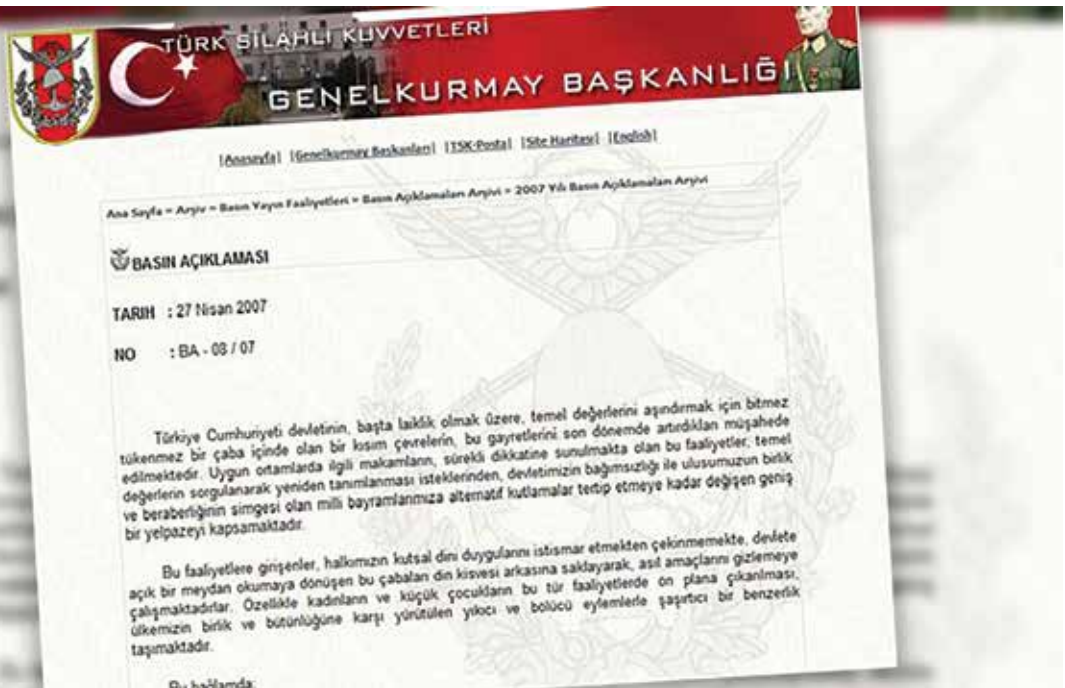
JAV prezidento Joe Bideno kasmetinis susitikimas Baltuosiuose rūmuose su Jungtinio štabo viršininkais, kuriame dalyvavo JAV gynybos sekretorius Lloydas Ostinas ir Jungtinio štabų viršininkų komiteto pirmininkas gen. Markas Milley.

Turkijos valdžios, joks dimisijos kariškis negali kištis į politinius klausimus. Tai neturi nieko bendra su žodžio laisve, o klausimų, kuriuos galima išspręsti laikantis įstatymų, kėlimas memorandumu su užuominomis apie perversmą yra tiesioginė grėsmė Konstitucijai.

Prancūzijos vyriausybė į kariuomenės atstovų manifestus reagavo taip pat labai griežtai. Ministras pirmininkas Jeanas Castexas laiškus apibūdino kaip ultradešiniųjų „politinių manevrą“. Gynybos ministrė Florence Parly priminė kariškiams apie „du nekintamus principus, kuriais turėtų vadovautis kariškiai politikos atžvilgiu: neutralumas ir lojalumas“. Ginkluotųjų pajėgų štabo viršininkas François Lecointre'as kariuomenės karininkams, pasirašiusiems laiškus, pagrasino drausminėmis nuobaudomis. Nepritarimas dimisijos karininkų veiksams yra akivaizdus, nes Prancūzija, kaip ir Turkija, turi kariuomenės intervencionalizmo patirties. 1961 m. prancūzų dimisijos generolai nesėkmingai bandė įvykdyti perversmą, siekdami Prancūzijai užkirsti kelią suteikti Alžyriui nepriklausomybę. Kaip vienas iš paskutinių politinės

intervencijos precedentų buvo generolų laiškas, parašytas 1988-aisiais, prieš pat prezidento rinkimus. Tada kariškiai priešinosi socialisto prezidento François Mitterrand'o perrinkimui. O labiausiai jie protestavo prieš gynybos biudžeto sumažinimą. Dabartinio Prancūzijos prezidento E. Macrono santykiai su Prancūzijos kariuomene tapo gana įtempti po to, kai 2017 m. jis nusprendė atleisti kariniuose sluoksniuose itin populiarių generolą Pierre'ą de Villiers.

Tačiau, priešingai nei į pensiją išėjusių Turkijos admirolų memorandumo atveju, Prancūzijos kariuomenė sulaukė politinio palaikymo tiek iš aktyvių politikų, tiek iš dalies visuomenės. Antrą laišką, kuris buvo paskelbtas kaip atviras piliečiams pasirašyti, mažiau nei per savaitę pasirašė beveik 300 000 prancūzų. Kraštutinių dešiniųjų partijos „Nacionalinis frontas“ lyderė ir buvusi kandidatė į prezidentus Marine Le Pen pareiškė, kad pritaria kariškių susirūpinimui dėl visuomenės saugumo. Kariuomenę palaikė ir buvusi teisingumo ministrė Rachida Dati: „Tai, kas parašyta šiame laiške, yra tikrovė. Kai jūsų šalį kamuoja gatvių karo maras, kai šalia jums



Generalinio štabo 2007 m. balandžio 27 d. pareiškimas, kuris į Turkijos politinę istoriją įėjo kaip „elektroninis memorandumas“. Šis netiesioginis kišimasis pakeitė rinkimų rezultatus ir vėliau lėmė AKP hegemoniją.

nuolat gresia terorizmas, kai akivaizdi nelygybė nuolat didėja, tuomet negalima sakyti, kad tokiai šaliai sekasi gerai.“

JAV dimisijos karininkų vieša politinė veikla taip pat sukėlė politikų, ekspertų ir visuomenės atstovų aštrius debatus. Nors vyresniųjų dimisijos pareigūnų, dalyvaujančių politikoje, skaičius per pastaruosius du dešimtmečius nuolat augo, laiškas prieš J. Bideno politiką tapo ypatingas. Laiško aštri, net piktavališka kalba ir sąmokslu kurstymas daugeliui pasirodė ypač nepriimtini ir pavojingi. Jimas Golby, visuomenės ir karinių santykių ekspertas, pavadino laišką „gėdingu bandymu panaudoti savo rangą ir kariuomenės reputaciją tokiam bjauriam ir žiauriam politiniam puolimui“. „Matėme pavienių dimisijos generolų ir admiralų, tokių kaip McChrystalas ar McRavenas, pareiškimus, – pridūrė J. Golby, – tačiau šis pareiškimas yra pirmas plataus masto didelės dimisijos karininkų grupės politinis išpuolis, kuris akivaizdžiai nesusijęs su rinkimais ar konkrečia problema.“

DIMISIJOS GENEROLŲ ATVIROS POLITINĖS VEIKLOS ASPEKTAI

Kariuomenės gyvena pagal tam tikrus principus, savarankiškus standartus, kurie nulemia jų elgesį net ir blogiausiomis aplinkybėmis. Vienas iš šių principų yra politinis neutralumas. Politinio neutralumo principas reiškia, kad kariuomenės atstovai nesidomi politika, yra nesusiję su ja ir nėra siejami su jokia politine partija. Politinis neutralumas turi persmelkti visą ginkluotųjų pajėgų struktūrą ir užkirsti kelią vidiniams nesutarimams. Tačiau, kaip neseniai pažymėjo ir perspėjo visuomenės ir kariuomenės santykių ekspertai, pamatinio civilinės kariuomenės kontrolės principo erozija rodo, kad politiškai neutralios kariuomenės nėra tokios apolitiškos, kokios turėtų būti.

Didelis dimisijos karininkų politinis įsitraukimas nėra naujiena. Tai vyksta ne vienoje šalyje, ne tik vienoje politinio spektro pusėje ir, ekspertų teigimu, grėsmės demokratijai nekelia. Į pensiją išėję pareigūnai gali balsuoti, balotiruotis ir patarti viešosios politikos klausimais. Tačiau jų



Šarvuotosios mašinos Ankaros Sincan rajone prieš paskelbiant karinį memorandumą. 1997 m. vasario 28 d. Turkijos nacionalinio saugumo taryba (NSC) surengė nepaprastąjį posėdį, kuriame, siekiant priversti tuometinę valdančiąją partiją imtis antireligingų priemonių, buvo parengtas „memorandumas“. Vyriausybė turėjo pasirašyti dekretus, dėl kurių nukentėjo religingų bendruomenių nariai, ir vėliau atsistatydinti. 1997 m. vasario 28 d. įvykiai vadinami postmodernistiniu perversmu.

Generolas Memduhas Tağmačas buvo Turkijos generalinio štabo viršininkas per 1971 m. šalyje vykusį vadinamąjį perversmą pagal memorandumą. Tais metais kovo 12 d. ministrui pirmininkui Suleimanui Demireliui įteiktas memorandumas paskatino vyriausybės atsistatydinimą ir karinės padėties įvedimą.



dalyvavimas politiniuose veiksmuose kelia tam tikrą pavojų visuomenės ir kariuomenės santykių pusiausvyrai. Dalyvaujant politinėje kovoje dimisijos karininkai „skolina karinius laipsnius už politines paslaugas, o už aukštas pareigas parduoda žvaigždes“. Į pensiją išėję generolai ir admirolai politiniuose pareiškimuose visada nurodo savo karinius laipsnius taip, lyg tie laipsniai būtų suteikti jiems iš prigimties. Tačiau „generolas“ ir „admirolas“ nėra vardai. Šie laipsniai yra neatsiejami nuo juos suteikusios didesnės institucijos.

Dalyvaujančių viešame politiniame diskurse dimisijos karininkų pareiškimai gali būti klaidinčiai suprasti. Jie gali būti suvokiami kaip kariuomenės (kaip institucijos) ir dabartinės jos vadovybės politinė pozicija ar partinė pirmenybė, o ne asmeninių partinių pageidavimų išraiška iš atskirų į pensiją išėjusių generolų. Nes Peterio D. Feaverio tyrimai parodė, kad dauguma visuomenės negali atpažinti plačiai žinomų generolų, kurie tarnavo pastaruosius dešimtmečius, pavardžių. Be to, didžioji dalis visuomenės negalėjo atpažinti generolų ar karininkų, įskaitant pagrindinius karinio



1961 m. balandžio 21 d. keturi prancūzų generolai pasipriešino Alžyro nepriklausomybei ir, padedami legionierių bei desantininkų, užėmė Alžyrą. Šitaip buvoestas iššūkis Prancūzijos prezidentui gen. Charles'ui de Gaulle'ui. Už nesėkmingą sukilimą Alžyre atsakingi generolai (iš kairės į dešinę): André Zeller, Edmond Jouhaud, Raoul Salan ir Maurice Challas. Jų sukilimas buvo numalšintas balandžio 25 dieną.

elito veikėjus. Daugiau nei pusė respondentų teigė, kad dimisijos karininkų nuomonė yra „artima“ arba „šiek tiek“ atspindi vyrų ir moterų, kurie tyrimo momentu buvo aktyvios karinės tarnybos kariškiai, požiūrį, taip pat kad dimisijos karininkai kalba einančių pareigas vardu. Todėl dimisijos generolų noras kalbėti viešai panaikina ribas tarp kariuomenės ir politikos ir prisideda prie visuomenės ir kariuomenės santykių erozijos.

Visuomenės ir kariuomenės santykių ekspertai tai įvardija kaip „perversmo ženklus“, o ne įprastą reiškinį, kuris kasdien nutinka daugelyje demokratiškos valstybių. Specialistų teigimu, skirtumas tas, kad laiške vienaip ar kitaip kalbama apie kariuomenės veiksmus, atsakomybę ir yra tiesioginių grasinimų. Daugelis piliečių patiria tam tikrą disonansą, kai jie tampa liudininkais to, kai esami ar buvę vyresnieji kariuomenės vadai daro tokius pareiškimus kaip Turkijoje ir Prancūzijoje. Tokie pareiškimai gali būti vertinami kaip kariuomenės globėjiska funkcija. Globėjų tipo kariuomenė stengsis užkirsti kelią politiniams pokyčiams ir palaikyti politinę tvarką. Jų tikslai gali būti nesutarimų, korumpuotų ir pernelyg partizaniškų politikų pašalinimas, vyriausybės ir biurokratijos modernizavimas siekiant didesnio efektyvumo.

Idealiame pasaulyje dimisijos generolai ir admiralai (kaip ir veikiančios kariuomenės atstovai) tiesiog susilaikytų kitaip dalyvauti politinėje veikloje ar remti politinius kandidatus. Techniškai teisinga, kaip teigia ekspertai, kad „pagal įstatymus ir kitus teisės aktus dimisijos karininkai lieka kariuomenės nariais“. Todėl pagrįsta manyti, kad „būtų etiška laikytis instituto [kariuomenės] nustatytų apribojimų“. Kaip teigia Peteris Feaveris, tie, kurie išeina į pensiją kaip „keturių žvaigždučių karininkai, niekada netampa visiškai civiliais“, kadangi išlaiko „tam tikrą įtaką kariniam personalui“ ir „viešai atstovauja kario profesijai taip, kaip to nedaro žemesnio rango veteranai“, todėl vis dar yra jų pareiga užtikrinti, kad karininkai būtų suvokiami kaip „profesija, o ne dar viena biurokratijos šaka“. Priešingu atveju jie kenkia civilinei kariuomenės kontrolei, visuomenės ir kariuomenės atstovų pasitikėjimui.

Taigi tikrosios diskusijos kyla ne apie tai, ar dimisijos karininkai gali viešai reikšti nuomonę, o apie tai, ar jie gali dalyvauti partinėje veikloje. Atrodo, kad tam tikrų dimisijos karininkų elgesys atitinka galiojančius įstatymus. Tačiau už įstatymo ribų lieka klausimas, ar jų dalyvavimas politiniame gyvenime yra suvokiamas kaip tinkamas – tiek visuomenės, tiek ir kitų kariškių.